

ANKARA MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ
HAYVAN DENEYLERİ YEREL ETİK KURULU YÖNERGESİ
BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1- Bu Yönerge, Ankara Medipol Üniversitesinde deney hayvanları ile gerçekleştirilecek olan bilimsel araştırma, deneysel çalışma, sağlık hizmetleri uygulamaları, eğitim- öğretim ve yayın gibi temel etkinliklerde kullanılan yöntem ve materyaller ile ilgili minimum etik standartları saptamak, gerektiğinde yeni ilkeler oluşturmak, bunların uygulamalarına ilişkin düzenlemeleri yapmak, etik ilkeler doğrultusunda görüş bildirmek ve araştırma önerilerini bu açıdan değerlendirmek üzere oluşturulan Ankara Medipol Üniversitesi Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulu’nun kuruluş ve çalışma esaslarını belirlemek amacıyla düzenlenmiştir.

Kapsam

MADDE 2- Bu Yönerge, Ankara Medipol Üniversitesinde deney amacıyla kullanılacak hayvanların kullanımından önce alınması gereken izinleri, Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulu’nun oluşturulmasını, bu kurulun çalışma esaslarını, görevlerini, eğitim, denetim ve yükümlülüklerini kapsar.

Dayanak

MADDE 3- Bu Yönerge

- 24/6/2004 tarihli ve 5199 sayılı “Hayvanları Koruma Kanunu”nun 9 uncu ve 17’nci maddelerine
- 13/12/2011 tarih ve 28141 sayılı Resmî gazetede yayımlanan “Deneysel ve Diğer Bilimsel Amaçlar için Kullanılan Hayvanların Refah ve Korunmasına Dair Yönetmelik”
- 15/02/2014 tarih ve 28914 sayılı “Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik”in ilgili maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar ve Kısaltmalar

MADDE 4- Bu Yönergede geçen;

- 1) 3R İlkesi: W.M.S Russell ve R.L. Burch tarafından 1959’da geliştirilen ve baş harflerinden dolayı 3R’ler olarak anılan “replacement”: yerine koyma, “reduction”: azaltma ve “refinement”: arındırma ilkelerini,
- 2) Başkan: Ankara Medipol Üniversitesi Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulu Başkanı,
- 3) Çalışma: Araştırma, eğitim ve test amacıyla, deney hayvanları üzerinde yürütülen ve Ankara Medipol Üniversitesi Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulu tarafından protokol numarası ile onay verilmiş tüm araştırma çalışmaları, eğitim ve test etkinliklerini,
- 4) Deney: Deneysel veya diğer bilimsel amaçlarla hayvanlar üzerinde gerçekleştirilecek her türlü prosedür veya prosedürler bütünü,
- 5) Deney Hayvanı: Prosedürlerde kullanılan, serbest yaşayan veya çoğalan larva biçimleri, canlı kafadanbacaklılar ve normal fetal gelişimlerinin son üçte birlik döneminden itibaren memeliler dahil, insan olmayan herhangi bir omurgalı canlı,

- 6) Deney Hayvanı Kullanıcısı: Laboratuvar hayvanı kullanarak her türlü eğitim, araştırma, uygulama ve test yapmak isteyen veya programları yapılmasında deney hayvanlarına dokunarak, gözlemleyerek katkıda bulunan öğrencileri, araştırmacıları, akademik, sağlık, teknik ve idari personeli,
- 7) DEHAY-LAB: Ankara Medipol Üniversitesi Deney Hayvanları Uygulama ve Araştırma Merkez Laboratuvarını,
- 8) Etik: Ahlak bilimi, töre bilimi, insan ve hayvan yaşamını ilgilendiren bilimlerde yapılabilecek hareketlerin sınırları, davranışın öncesinde yol gösterici ve sınırlayıcı kurallar topluluğunu,
- 9) HADMEK: Hayvan Deneyleri Merkezi Etik Kurulunu,
- 10) HADYEK: Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulunu,
- 11) AMÜ-HADYEK: Ankara Medipol Üniversitesi Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulunu,
- 12) Hayvan Refahı Birimi: 13/12/2011 tarihli ve 28141 sayılı Deneysel ve Diğer Bilimsel Amaçlar İçin Kullanılan Hayvanların Refah ve Korunmasına dair Yönetmelikte belirtilen birimi,
- 13) İnsancıl Öldürme Metodu: Bir hayvanın türüne göre en az fiziksel ve davranışsal acı verilmek suretiyle yaşamına son verilmesini,
- 14) İn vivo Deney: Canlı ortamda yapılan deneyi,
- 15) Kullanıcı Kuruluş: Ankara Medipol Üniversitesini ve bağlı kuruluşlarını,
- 16) Kurul: 15/02/2014 tarih ve 28914 sayılı “Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelikte belirtilen şartlara göre kurulmuş olan Ankara Medipol Üniversitesi Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulu’nu,
- 17) Prosedür: Hayvanların doğurtulması, kuluçkadan çıkarılması ya da genetiği değiştirilmiş hayvan soyunun devam ettirilmesi süreçleri dahil; deneysel olmayan hayvancılık, klinik veteriner hekimlik ya da tarımsal uygulamalar ve hayvanların sadece doku ve organlarını kullanmak amacıyla öldürülmesi hariç; iyi veteriner hekimlik uygulamalarına uygun olarak deney hayvanlarında bir iğnenin batırılmasının yarattığına eşit veya daha fazla acı, eziyet, ıstırap veya kalıcı hasara neden olabilecek bilimsel manipülasyon veya işlemlerin tümünü,
- 18) Rektör: Ankara Medipol Üniversitesi Rektörü’nü,
- 19) Tedarikçi Kuruluş: Üretici kuruluş dışında, hayvanların deneylerde kullanılmak amacıyla tedarik edildiği ilgili resmi makamlarca izin verilmiş ya da kaydedilmiş gerçek veya tüzel kişiyi,
- 20) Üretici Kuruluş: Hayvanların, deney amacıyla kullanılabileceği yaşa ve büyüklüğe gelinceye kadar yetiştirildiği, bakıldığı ve deneylerde kullanılmak amacı ile üretildiği, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından izin verilmiş ya da kaydedilmiş gerçek veya tüzel kişiyi,
- 21) Yönetmelik: 15/2/2014 tarih ve 28914 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmeliği,
- 22) Sekreteryas: Etik kurullarda gerekli koordinasyonu sağlayan, yazışmaları yapan ve kayıtları tutan kişi veya kişileri

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Deney Hayvanının Kullanılma Amaçları ile Kurulun Oluşumu, Çalışma Usul ve Esasları, Görev ve İlkeleri

Deney Hayvanının Kullanılma Amaçları

MADDE 5- Deney hayvanları; aşağıda belirtilen amaçlar için kullanılabilir:

- 1) Temel araştırmalar,

- 2) Aşağıdaki amaçlardan herhangi birini taşıyan translayonel veya uygulamalı araştırmalar:
 - a) İnsan, hayvan veya bitkilerdeki hastalık, sağlık bozuklukları ve diğer anormalliklerin önlenmesi, tanı, tedavisi veya bunlardan kaçınma,
 - b) İnsan, hayvan veya bitkilerdeki fizyolojik bozuklukların incelenmesi, belirlenmesi, düzeltilmesi veya modifikasyonu,
 - c) Hayvanların refahı ve tarımsal amaçlarla yetiştirilen hayvanların üretim şartlarının iyileştirilmesi,
- 3) (b) bendinde belirtilen amaçlardan herhangi biri için, ilaçlar, gıda hammaddeleri, yem hammaddeleri, başka maddeler ve ürünlerin kalite, etkinlik ve güvenliklerinin geliştirilmesi, üretilmesi ve test edilmesi,
- 4) İnsan ve hayvan sağlığı ve refahı için doğal çevrenin korunması,
- 5) Türlerin korunmasını amaçlayan araştırmalar,
- 6) Mesleki becerilerin kazandırılması, sürdürülmesi veya geliştirilmesi için yüksek öğrenim veya eğitimi

Kurulun Oluşumu, Kurula Atanma ve Görev Süresi

MADDE 6-

- 1) Ankara Medipol Üniversitesi Yerel Etik Kurulu'nun üye yapısı ve asgari olarak bulunması gereken üyelerin nitelikleri şöyledir:
 - a) Kurum veya kuruluş içinde deney hayvanı yetiştirilmesi, üretilmesi bakımından sorumlu ve deney hayvanları kullanım sertifikasına sahip, tam gün ünite de çalışan, hayvan deneyleri konusunda en az bir yıl tecrübeli bir veteriner hekim,
 - b) Kurum içinde deney hayvanlarıyla ilgili çalışma yapan birimlerden bir temsilci,
 - c) Kendisi ve birinci derece yakınları, hayvanlar üzerinde deneysel çalışma yapmayan ve kuruluş ile çıkar ilişkisi olmayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı bir kişi.
 - ç) Kurum veya kuruluş ile çıkar ilişkisi olmayan sivil toplum kuruluşuna üye Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı bir kişi.
- 2) AMÜ-HADYЕК'te görev alacak en az bir üyenin in vivo hayvan deneylerinde en az bir yıl deneyimli ve doktora/tıpta uzmanlık derecesine sahip olması gereklidir.
- 3) AMÜ-HADYЕК en az beş, en fazla 21 üyeden oluşur
- 4) Ankara Medipol Üniversitesi Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulu gerektiğinde başka alanların uzmanlarından görüş alabilir ve/veya bu kişileri toplantılara davet edebilir.
- 5) AMÜ-HADYЕК üyelerinin görevlendirilmesi ile ilgili olarak;
 - a) Başkan, başkan vekili ve üyeler Rektör tarafından atanır. Yapılan atamalar Rektörlük tarafından Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu'na bir ay içinde bildirilir.
 - b) 15/02/2014 tarih ve 28914 sayılı "Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik" hükümlerine aykırı hareket ettiği tespit edilen kişiler AMÜ-HADYЕК üyesi olarak görevlendirilemez.
 - c) AMÜ-HADYЕК sekreteryası, Rektör onayı ile görevlendirilir. HADYЕК'in düzenli çalışması, başvuruların alınması, değerlendirilmesi ve arşivlenmesi amacıyla ayrı bir çalışma birimi

oluşturulur.

ç) Kurul üyelerinin görev süresi dört yıldır. Görev süresi biten üye yeniden atanabilir veya görevlendirilebilir. Bir takvim yılı içinde izinsiz ve mazeretsiz olarak üst üste üç toplantıya katılmayan üyenin üyeliği kendiliğinden düşer. Üyelik sıfatının ölüm, emeklilik, ayrılma veya herhangi bir nedenle sona ermesi veya üyeliğinin düşmesi halinde, yerine aynı usulle ve kalan süreyi tamamlamak üzere, ayrılan üyenin nitelikleri taşıyan yeni bir üye görevlendirilir.

d) Kurulda görevli üyeler, görevleri sona erse dahi, kurul karar ve yazışmalarıyla ilgili, Yönetmelikte belirtilen yetkili kurumlar dışında üçüncü şahıslara bilgi veremezler, değerlendirdikleri çalışmalarla ilgili, fikri mülkiyet haklarının ve gizli bilgilerin korunmasından bizzat sorumludurlar. Atanan üyeler görevlerine başlarken bu maddedeki sorumluluklarını yerine getireceklerini ve çalışma değerlendirmelerini tarafsız bir şekilde gerçekleştireceklerini kabul etmiş olurlar, AMÜ-HADYЕК tarafından oluşturulan ve ilgili konuları kapsayan taahhünameyi imzalarlar.

Kurulun Çalışma Usul ve Esasları

MADDE 7-

- 1) AMÜ-HADYЕК kurul başkanının belirleyeceği gündemle en az ayda bir defa, üyelerin en az üçte ikisinin katılımı ile toplanır.
- 2) Toplantılar başkanın yokluğunda başkan vekili başkanlığında yürütülür. Kararlar, oy çokluğu ile alınır. Oyların eşitliği halinde başkanın oyu yönünde karar alınmış olur.
- 3) Her toplantıda yapılan görüşmeler ve alınan kararlar ile katılımcıların mevcudiyetini belirten imza listesi tutanak ile kayıt altına alınır. İzinli ya da mazeretli olarak toplantıya katılmayan üyelerin durumunu bildirir not düşülür.
- 4) Kurul, toplantılarını yüz yüze ya da çevrimiçi olarak gerçekleştirebilir. Çevrimiçi olarak çalışma esasları aşağıda belirtilmiştir:
 - a) Kurulun çevrimiçi toplantılarında üniversitenin resmi bilgisayar programları ve ara yüzleri kullanılır.
 - b) Kurul üyelerinin iletişiminin sağlanması ve elektronik ortamda başvuruların alınması amacıyla Ankara Medipol Üniversitesi Rektörlüğünün izni ve bilgi işlem dairesinin idaresinde Kurul adına gerekli sayıda e-posta adresi oluşturulur ve üyelerle paylaşılır.
 - c) Çalışma başvuruları ve AMÜ-HADYЕК gündem konuları e-posta ya da üniversite alt yapısı dahilindeki resmi kanallar üzerinden yürütülür, sosyal medya ya da üniversite resmi alt yapısı haricinde bir iletişim kanalı kullanılamaz.
 - ç) AMÜ-HADYЕК, çalışma ilke ve yöntemlerini, başvuru akış süreçlerini, formları ve yasal mevzuatı paylaştığı, üniversite alan adına sahip bir internet sitesi kurar. Bu sitenin içeriği AMÜ-HADYЕК üyeleri tarafından oluşturulur ve Rektörlüğün onayıyla yayınlanır.
 - d) Kurul üyeleri, içeriğin oluşturulması, değiştirilmesi ve onaylatılmasında yetkilidir. İnternet sayfası, bu yönerge ve bağlı olduğu yönetmeliklere aykırı bir içerik bulunduramaz. Dijital alt yapı ve güvenlik Ankara Medipol Üniversitesi Rektörlüğüne bağlı birimler tarafından sağlanır.
- 5) AMÜ-HADYЕК, sadece Ankara Medipol Üniversitesi bünyesinde kurulu olan DEHAY-LAB’da yürütülecek çalışmalarla ilgili onay verebilir ve onaya sunulacak çalışmalar için aşağıdaki başvuru

süreçleri takip edilir:

- a) Çalışma başvurusundan önce, çalışmanın DEHAY-LAB bünyesinde sorunsuz bir şekilde yürütülüp yürütülemeyeceği değerlendirilmelidir. Bu amaçla çalışma yürütücüsü, DEHAY-LAB Uygunluk Onayı Başvuru Formu’nu doldurularak ıslak imzalı şekilde, Rektörlük üzerinden birime iletir. DEHAY-LAB, çalışma içeriğini; zaman, hayvan türü, deney kapsamı gibi hususlarda değerlendirerek laboratuvarın çalışma düzeni, yoğunluğu ve alt yapısını göz önünde bulundurarak inceler. Raporunu cevaben çalışma yürütücüsüne Rektörlük kanalıyla iletir. Çalışma yürütücüsü AMÜ-HADYЕК başvurusuna DEHAY-LAB uygunluk raporunu ekler.
- b) Başvurular, çalışma yürütücüsü tarafından yapılır. Tez çalışmaları için yürütücü, danışman öğretim üyesidir.
- c) AMÜ-HADYЕК’e başvurular ıslak imzalı olarak, üst yazıyla, Rektörlüğe bağlı çalışan AMÜ-HADYЕК sekreteryasına yapılır. Sekreterya “başvuru kontrol listesini” onaylar, başvuru tarih ve sayısını kaydederek başvuruyu alır ve Kurul raportörüne iletir.
- ç) Duyurulan toplantı tarihinden 5 gün öncesine kadar sunulmuş başvurular, başvuru sırasına göre gündeme alınır. Sekreterya, kontrol listesini onaylamadığı eksik başvuruları Kurul’a sunmaz. Eksik ve özensiz doldurulmuş başvurular gündeme alınmaz.
- d) Bir toplantıda en fazla üç yeni başvuru ve beş adet düzeltme kararı alınmış çalışma değerlendirilir. Eğer üçten fazla yeni başvuru varsa ve başvurular birden fazla araştırmacıya aitse, her araştırmacının en az bir çalışması toplantı gündeminde yer alacak şekilde seçim yapılır.
- e) Çalışma başvuruları hazırlanırken Kurul internet sayfasındaki başvuru kılavuzu takip edilerek talep edilen tüm evraklar eksiksiz bir şekilde Kurul’a sunulur.
- 6) AMÜ-HADYЕК yaptığı değerlendirme neticesinde “uygun”, “düzeltilmesi gerekir”, “şartlı olarak uygun” ya da “uygun değildir” şeklinde karar verir. Kararlar başvuru sahibine başvurunun yapıldığı tarihten itibaren kırk iş günü içinde Rektörlük kanalıyla bir üst yazıyla, çalışmaya özgün bir karar numarası verilerek başkan imzalı bir dilekçeyle, yazılı olarak bildirilir. Bu süre çalışma değerlendirmesini de kapsar. Çalışmanın karmaşık olduğu veya birden çok bilim dalını ilgilendirdiği hallerde, HADYЕК sözü edilen süreyi bir defaya mahsus olmak üzere on beş iş gününü geçmeyecek şekilde uzatabilir. Uzatma sebebi ve süresi gerekçelendirilerek, süre sona ermeden yürütücü bilgilendirilir.
- 7) AMÜ-HADYЕК, bir çalışmanın yapılabilirliğini sınamak amacıyla az sayıda hayvan üzerinde ön deneylerin yapılmasını isteyebilir. Bu durumda kesin karar, “şartlı olarak uygun” kararı verilen çalışmalardaki usullere göre verilir.
- 8) AMÜ-HADYЕК üyelerine ait başvurular görüşülürken ilgili kurul üyesi görüşmelere katılamaz ve oy kullanamaz.
- 9) Hakkında “Düzeltilmesi gerekir” kararı verilen çalışmalar, düzeltildikten sonra tekrar değerlendirilir. “Şartlı olarak uygun” kararı verilen çalışmalar, HADYЕК tarafından belirlenecek bir süre boyunca, hayvan refahı birimi tarafından izlenip, istenen şartların yerine getirilip getirilmediği değerlendirildikten sonra “uygun” ya da “uygun değildir” şeklinde karara bağlanır ve çalışma ile ilgili AMÜ-HADYЕК’e rapor verilir.
- 10) Tüm başvurular ve alınan kararların tutanakları bir veri tabanında saklanır. Bu kayıtlar da en az beş yıl süreyle muhafaza edilir. Kayıtlar HADMEK ve Bakanlığın denetimine açık tutulur. HADYЕК, gerektiğinde konusunda deneyimli uzmanların yazılı görüşlerini alabilir veya

HADYEK toplantısına davet ederek sözlü veya yazılı görüş isteyebilir.

- 11) Kurumda (DEHAY-LAB) kullanılan tüm deney hayvanlarına ilişkin kayıtlar, deney hayvanı yetiştirilmesi, üretimi ve bakımından sorumlu yetkili kişi tarafından tutulur veya tutturulur. Söz konusu kayıtlarda temin edilen hayvanların sayıları, türleri, temin edildikleri yerler, kullanıcı kuruluşa geldiği tarih ve yapılan tüm işlemler bulunur. Bu kayıtlar en az beş yıl süreyle muhafaza edilir.
- 12) Başvurulan çalışmada araştırma ekibinin tamamının Ankara Medipol Üniversitesi dışından olması durumunda Kurul bir değerlendirme ücreti talep edebilir. Başvuru ücretlerine ilişkin usul ve esaslar Rektörlük tarafından belirlenir.

Kurulun Görevleri ve Uyması Gereken İlkeler

MADDE 8-

- 1) Ankara Medipol Üniversitesi Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulu'nun görevleri aşağıda belirtilmiştir:
 - a) Kendi çalışma usul ve esaslarını belirleyen yönergeyi hazırlamak ve gerekli hallerde değişiklik önerileri yapmak,
 - b) Deney hayvanları üzerinde yapılacak tüm işlemlerin etik yönden kabul edilebilir sınırlarını belirleyerek çalışma protokollerini onaylamak veya gerekçeli olarak kabul etmemek,
 - c) Kurum içinde deney hayvanı kullanılması sürecinin etik kurallara uygun olarak sürdürülmesini denetlemek, bu amaçla gerekli düzenlemeleri yapmak,
 - ç) Deney hayvanları üzerinde yapılacak işlemlerin onaylanmış protokole uygun olarak yapılmasını sağlamak, gerektiğinde sonlandırılmasına karar vermek, onaylanan çalışmaya uyulmaması durumunda, verilen izni iptal etmek,
 - d) Deney hayvanlarında çalışacak personelin gerekli eğitimi almasını sağlamak. Bu amaçla sertifika programları düzenlemek. Sertifikası olmayanların deney hayvanları ile çalışmasını engellemek,
 - e) Deney hayvanların üretim, yetiştirme, barındırma ve nakil koşulları ile deneylerin yapıldığı laboratuvar koşullarını ve ekipmanın etik yönden uygun olup olmadığı denetlemek, uygun görmediği durumlarda deney hayvanı kullanılmasını engellemek,
 - f) Hayvan Refahı Birimi'nin çalışmalarını etik kurulu mevzuatı yönünden denetlemek,
 - g) Deney hayvanı kullanımı ile ilgili her türlü veriyi toplamak, deney hayvanı yıllık kullanım raporunu hazırlamak ve HADMEK'e sunmak,
 - ğ) Deneysel çalışmalar sonunda ortaya çıkan atıklar, ölü hayvanlar ve tıbbi atıkların 2872 sayılı Çevre Kanunu ve ilgili mevzuat çerçevesince bertarafını sağlamak,
 - h) Deney hayvanlarının, 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu ve ilgili mevzuat hükümlerine göre kayıt altına alınmalarını ve izlenebilmelerini sağlamak.
- 2) Kurulun çalışmalarında göz önünde bulunduracağı ilkeler şunlardır:
 - a) Deney hayvanları üzerinde yapılacak tüm uygulamaların yerel etik kurul tarafından onaylanmış olması zorunludur.

b) Yerel etik kurulu tarafından yapılan düzenlemelere uygun olarak alınmış bir genel veya özel istisna olmadıkça, deneylerde kullanılacak;

- i. Fare (*Mus musculus*),
- ii. Sıçan (*Rattus norvegicus*)

türlerinin ve deneyde kullanılacak diğer tür hayvanların kayıtlı yasal deney hayvanı üreticisi ve tedarikçilerinden alınmış olması şartı aranır.

c) Kedi, köpek gibi evcil türlerin sokakta başıboş olanları, deneylerde kullanılmaz. Ancak, hayvanların sağlık ve refahı ile ilgili çalışmalara ihtiyaç duyulması, çevre, insan ve hayvan sağlığına karşı ciddi tehlike oluşturması ve çalışmanın amacının sadece başıboş hayvan kullanılarak gerçekleştirilebileceğine dair bilimsel gerekçeler sunulması hallerinde bu hayvanlar deneylerde kullanılabilir.

ç) Aşağıdaki müdahaleler HADYЕК iznine tabi değildir:

- i. Teşhis ve tedavi amaçlı klinik uygulamalar.
- ii. Ölü hayvan veya dokusu, mezbaha materyalleri, atık fetuslar ile yapılan prosedürler.
- iii. Süt sağma.
- iv. Dışkı veya altlık örneği toplama.
- v. Sürüntü ile örnek alma.

d) AMÜ-HADYЕК tarafından:

- i. Ulusal mevzuat ve uluslararası sözleşmeler çerçevesinde nesli tehlike altında olan ve korunan türler ile CITES Sözleşmesinin Ek-1 Listesindeki türlerin; araştırmanın amacının söz konusu türlerin korunması veya hayati biyomedikal amaçlar için istisnai biçimde tek uygun türler olduğunun ispatlanması durumunda kullanılmasına izin verilir.
 - ii. Doğadan alınmış yaban hayvanı üzerinde yapılacak deney; ancak diğer hayvanların deneyin amacı bakımından yeterli olmaması halinde onaylanır. Ardından Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünün izni alınması gereklidir.
 - iii. Deney hayvanı olarak kullanılan hayvanların hangi üretici ya da tedarik kuruluşlarından olduğu tespit edilir ve kayıt altına alınarak veri tabanına aktarılır.
- 3) Etiğin yaşama saygı ilkesi her türlü hayvan türü için geçerli kabul edildiğinden, bilimsel araştırmalarda kullanılması zorunlu olan deney hayvanlarına kötü muameleden kaçınılır.
- 4) Deney hayvanlarının yönetmeliğın 5 inci maddesinde belirtilen amaçlar kapsamında kullanılması sağlanır.
- 5) Ağır acı, stres ya da buna denk eziyet veren deneylerde bir hayvanın bir defadan fazla kullanılmaması sağlanır, daha önce bir ya da birkaç deneyde kullanılan bir hayvanın tekrar kullanılmasına aşağıdaki durumlarda izin verilir:
- a) Daha önceki deneylerin gerçek şiddeti “hafif” veya “orta” ise,
 - b) Hayvanın genel sağlık durumu tamamen eski haline dönmüşse,
 - c) Yeni deney “hafif”, “orta” veya “düzelmaz” olarak sınıflandırılmışsa,

- c) Hayvan üzerinde daha önce gerçekleştirilen prosedürleri değerlendirebilecek bir veteriner hekim tarafından uygun bulunmuşsa,
- d) İstisnai durumlarda, (a) bendini uygulama dışı bırakacak şekilde ve hayvanın veteriner hekim tarafından muayene edilmesinden sonra, hayvanın şiddetli acı, ızdırap veya eşdeğerini içeren bir deneyde birden fazla kullanılmaması şartıyla bir hayvanın tekrar kullanılmasına izin verilebilir.
- 6) Eğitim için sunum amacıyla kongre, konferans ve seminerlerde ağırlı deneylerin yapılmaması sağlanır.
 - 7) Hayvanlara mümkün olduğu kadar az acı çektirerek ve en az strese sokarak bilimsel açıdan güvenilir veri elde edilmesi sağlanır.
 - 8) Çalışmalar süresince kullanılan deney hayvanlarına, türüne uygun şartlar hazırlanır ve en iyi fizyolojik, davranışsal ve çevresel koşulların temini sağlanır.
 - 9) Uygun şekilde eğitilmiş personel tarafından uygun koşullarda deney hayvanı bakımı sağlanır.
 - 10) Hayvan refahını temin edecek şekilde, hayvanların sürekli bir veteriner hekim gözetiminde olmaları sağlanır.
 - 11) Canlı hayvanlarda yapılacak deneysel çalışmaların veteriner hekim tarafından ya da ehil kişilerin sorumluluğunda yapılması sağlanır.
 - 12) Araştırmacılar tarafından hayvanlar için deneylerin sonlandırılacağı “insani son noktaların” belirlenmesi sağlanır.
 - 13) Mümkün olan her durumda, canlı hayvan yerine bilimsel açıdan geçerli başka alternatif bir yöntem ya da deneme stratejisinin uygulaması, proje hedeflerinden ödün vermeden kullanılacak hayvan sayısının olabildiğince azaltılması, hayvanlara acı, eziyet, ızdırap çektirecek ve kalıcı hasar yapacak prosedürlerin iyileştirilerek hayvan refahının artırılması sağlanır.
 - 14) Deney hayvanlarına gereksiz acı ve ağrı verecek deneylerin uygun anestezi altında yapılması ve araştırmalarda uygun ağrı kesici ve anestezi kullanılması, anestezi ve anestezi uygulanması, öldürme ve deneylerde şiddet sınıflandırması ile ilgili işlemlerin Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca 13/12/2011 tarihli ve 28141 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Deneysel ve Diğer Bilimsel Amaçlar İçin Kullanılan Hayvanların Refah ve Korunmasına Dair Yönetmeliğin 21 inci ve 22 nci maddeleri ile Ek-8 ve Ek-9’a göre yapılması sağlanır.
 - 15) Kullanılan anestezi yönteminin, hayvan için deneyin kendisinden daha fazla travmatik olması ve deneyin amacına uygun olmaması durumunda deneyin yapılması engellenir.
 - 16) Deneyin etik ilkeler çerçevesinde yapılması ve amacına uygun olması için; anesteziden çıktığında önemli oranda acıya maruz kalacak olan hayvanın ağrı kesici araçlarla tedavi edilmesi, bu mümkün değilse insancıl bir yöntemle öldürülmesi sağlanır.
 - 17) Deney hayvanının araştırma sırasında ya da sonunda yaşamına son verilmesi işlemlerinin uygun gerekçelerle yapılması sağlanır.
 - 18) Şiddetli ve sürekli ağrı çeken veya normal yaşamını sürdüremeyecek duruma gelen, ya da kamu sağlığı ve çevresi için risk oluşturabilecek hayvanların insancıl bir yöntemle öldürülmeleri sağlanır; eğer bilimsel gerekçelerle hayvanın bu koşullarda yaşatılması gerekiyorsa, yaşadığı süre boyunca hayvanın yaşam kalitesini artıracak en uygun bakım şartları sağlanır.
 - 19) Deneyin insan veya hayvanların hayati ihtiyaçlarının karşılanması için yeterli önem taşımadığı

kanaatine varıldığında, hayvanın uzun süre ağır acı ve ıstıraba maruz kalacağı bir deneye tabi tutulması engellenir.

- 20) Hayvanları ağır ve uzun süreli acıya maruz bırakacak deneylerin Ankara Medipol Üniversitesi Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulu tarafından etik ilkeler çerçevesinde uygun görülmesinden sonra yapılması sağlanır.
- 21) Deneyle ilgili olarak daha fazla gözlemin yapılamayacağı hallerde ya da genetiği değiştirilmiş hayvan soyları ve nesilleri artık takip edilmiyorsa veya sürekli devam eden bir şekilde iğne batırılmasına eşdeğer ya da daha fazla acı, eziyet, ızdırap ve kalıcı hasar yaşaması bekleniyorsa deneyin sonlandırılması sağlanır.
- 22) Deneyin sonunda, bir hayvanın yaşamaya devam etmesine dair kararın bir veteriner hekim tarafından alınmasının, bir hayvanın yaşatılmaya devam etmesi durumunda, sağlık durumuna uygun bakım ve barınma hizmeti, hayvan orta veya şiddetli acı, eziyet, ızdırap ve kalıcı hasar yaşamaya devam ediyorsa öldürülmesi sağlanır,
- 23) Gerekli durumlarda, AMÜ-HADYЕК izni alınarak sonuçlandırılan çalışmalarla ilgili geriye dönük değerlendirme yapılması kararı alınması halinde AMÜ-HADYЕК'e ibraz edilen dokümanlara göre aşağıdaki hususlar değerlendirilir
 - a) Çalışmanın amaçlarına ulaşıp ulaşılamadığı,
 - b) Kullanılan hayvan türlerinin sayısı, hayvanlara verilen zarar ve prosedürlerin şiddeti,
 - c) 3R prensibinin uygulanmasına katkıda bulunabilecek unsurlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Hayvan Deneylerine Katılacak Personelin Eğitimi

MADDE 9- Kurulun eğitim çalışmalarına ilişkin esaslar şunlardır:

- 1) Deney hayvanları ile uğraşan ve/veya uğraşacak olan araştırmacıların eğitimleri için eğitim programları, laboratuvar hayvanları kullanım sertifikası programları açar ve başarılı olanlara “Deney Hayvanları Kullanım Sertifikası” verilir.
- 2) Deney hayvanı kullanıcıları sertifika almadan hayvanlar üzerinde işlem yapamaz ve çalışma mekanların da deney hayvanlarını barındıramazlar.
- 3) Kurul deney hayvanı yetiştirme, kullanımından sorumlu personelin asgari olarak bilgilendirilmesi ve uyulması gereken usul ve esasları içeren bir meslek içi eğitim programı hazırlar ve Hayvan Refahı Biriminin sorumluluğunda periyodik olarak uygulanmasını sağlar ve denetler.
- 4) Eğitim programları, Kurul tarafından görevlendirilen, ilgili yönetmelikler ile HADMEK'in yönerge ve kılavuzlarında belirtilen yetkinlikte kişiler tarafından yürütülür.
- 5) Canlı deney hayvanı kullanılan çalışma başvurularında, deney hayvanı ile bire bir uğraşan kişinin kullanım sertifikasının bulunması zorunludur. Ekip çalışmalarında, deney hayvanı kullanım sertifikası olan bir araştırmacının bulunması ve in vivo testlerin sertifikalı kişi veya kişiler tarafından yapılması gerekmektedir. Bu kapsamda araştırmacılar ve çalışan personele gerekli eğitimler verilir.
- 6) Deney hayvanı kullanım sertifika programı ve ne zaman açılacağına Kurul karar verir. Sertifika programları yönetmelik ve HADMEK tarafından yayımlanan genelgelere uygun olarak düzenlenir.

- 7) HADYEK'in deney hayvanı kullanımı ve bakımı ile ilgili araştırmacı, tekniker, teknisyen, hayvan bakıcıları ve diğer yardımcı personele yönelik verilen eğitim programlarının usul ve esaslarını HADMEK belirler ve denetler.

Personelin Eğitimi

MADDE 10- Deney hayvanı ile uğraşacak personelin eğitiminde uyulması gerekli hususlar aşağıda belirtilmiştir:

- 1) Deney hayvanı ile uğraşan ve/veya uğraşacak araştırmacıların eğitilmesi için eğitim programlarının düzenlenmesi, laboratuvar hayvanları kullanım sertifika programlarının açılması, düzenlenmesi ve yürütülmesinden Kurul sorumludur. Bu programlarda başarılı olanlara Kurul tarafından deney hayvanı kullanım sertifikası verilir.
- 2) Deney hayvanı kullanarak her türlü eğitim, araştırma, uygulama ve test yapmak isteyen veya bu programların yapılmasında deney hayvanlarına dokunarak ve gözlemleyerek katkıda bulunan öğrenciler, araştırmacılar, akademik, sağlık, teknik ve idari personel deney hayvanı kullanıcısı olarak kabul edilir.
- 3) Deney hayvanı kullanıcıları, sertifika almadan bu hayvanlar üzerinde deney, eğitim, test amacıyla işlem yapamaz ve çalışma mekânlarında bu hayvanları barındıramazlar.
- 4) Kurulun onayına sunulan çalışmalarda, deney hayvanı kullanan kişinin kullanım sertifikası olmaması halinde çalışmalarına onay verilmez.
- 5) Bir araştırmacı, kendi sertifikası olmaması halinde araştırma yürütücüsü olarak başka kişilerle ortak çalışma yapmak amacıyla kurula başvurabilir. Kendisinin katıldığı, ancak doğrudan deney hayvanlarıyla işlem yapmayan araştırmacılar, sertifikalı deney hayvanı kullanıcılarının yardımıyla deneylerini sürdürebilirler.
- 6) Gerekğinde sertifika programlarına özel metotların öğretildiği ek konular ilave edilebilir.
- 7) Sertifika programlarının nasıl yürütüleceği kurul tarafından belirlenir.
- 8) Yönetmelik hükümlerine göre düzenlenen deney hayvanları kullanım sertifika eğitimlerine kayıt yaptırarak devam ve başarı koşullarını yerine getiren kursiyerlere "Deney Hayvanları Kullanım Sertifikası" verilir. Deney hayvanları kullanım sertifikası, Kurulun Eğitim Koordinatörü, Etik Kurul Başkanı ve Rektör/ Rektör V. tarafından imzalanır.
- 9) Yönetmelik hükümleri haricinde başka kurumlardan alınmış olan deney hayvanları kullanım sertifikaları ya da benzerlerinin ilgili Yönetmelik hükümlerine göre eşdeğer olup olmadıklarına HADMEK karar verir.
- 10) Lisans/yüksek lisans düzeyinde deney hayvanı kullanımı ile ilgili alınmış olan eğitimlerin sertifika programına eşdeğer olup olmadığına Kurul karar verir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İzin Zorunluluğu ve Onay Sonrası Değişiklikler

İzin Zorunluluğu

MADDE 11- 1) Ankara Medipol Üniversitesi birimlerinde, Madde 1'de yer alan etkinliklerle ilgili uygulama yapacak olan tüm araştırmacılar yazılı olarak başvurarak Etik Kurul Onayı almak zorundadırlar. Onay alınmadan yapılan çalışmalar, idari ve yasal soruşturmayı gerektirir ve çalışma

hemen durdurulur. Kurul'dan izin alınmadan başlatılan çalışmalar için sonradan onay belgesi verilmez.

2) Madde 1'de yer alan etkinliklerle ilgili araştırmalara ilişkin ulusal ya da uluslararası nitelikli her türlü bilimsel yayında Kurul protokol numarası ve "Etik Kurul Onayı Alınmıştır" ifadesine yer verilmek zorundadır.

3) Etik Kurul izinleri başvuru sahiplerinin belirleyeceği ve Kurulun onayladığı sabit bir süre için geçerlidir. Çalışma yürütücüleri deneylere başladıkları tarihi kurula bildirmek zorundadır.

4) Çalışmanın sona ermesini takiben çalışma yürütücüsü, elde edilen sonuçlar ve çalışmanın hayvan refahına ve 3R ilkesine katkıları konusunda bir rapor hazırlar ve Kurula sunarlar.

Deneyisel Çalışmalardaki Değişiklik

MADDE 12- AMÜ-HADYЕК onayı alındıktan sonra çalışma başlığı ya da içeriğindeki ve/veya çalışmaya katılacak kişilerdeki değişiklikler (ekleme ve çıkartmalar) çalışma yürütücüsü tarafından AMÜ-HADYЕК'e yazılı olarak bildirilir ve etik onayın geçerliliğini sürdürmesi için onay alınır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Denetim, Gizlilik ve Geçerlilik Süresi

MADDE 13- Kurul, deney üretim, yetiştirme, barındırma ve nakil koşulları ile deneylerin yapıldığı barınak, laboratuvar koşullarının ve ekipmanının etik yönden uygun olup olmadığını denetler; uygun bulmadığı durumlarda deney hayvanı kullanılmasını engeller.

MADDE 14- Kurulun yazışmaları gizlidir. "Deneyisel ve Diğer Bilimsel Amaçlar İçin Kullanılan Hayvanların Refah ve Korunmasına Dair Yönetmelik" ve "Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik"te belirtilen yetkili kurumlar dışında üçüncü şahıslara bilgi verilemez.

MADDE 15- Kurul olurları 5 yıl boyunca geçerlidir. Bu süre içerisinde bitirilemeyen çalışmalar için ek süre talep edilebilir.

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Hüküm Bulunmayan Haller

MADDE 16- Bu yönergede bulunmayan hususlarla ilgili olarak, 15/02/2014 tarih ve 28914 sayılı "Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik'in ilgili hükümleri uygulanır.

Yürürlük

MADDE 17 – Bu yönerge Ankara Medipol Üniversitesi Senatosunun onayından sonra T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü HADMEK tarafından kabul edildiği tarihte yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 18 - Bu yönerge, Ankara Medipol Üniversitesi Rektörü tarafından yürütülür.

*Üniversite Senatosu'nun 26.03.2025 tarihli 59 sayılı toplantısının 01 kararıyla kabul edilmiştir.

